

**CONSILIUL
UNIUNII EUROPENE**

**Bruxelles, 30 ianuarie 2014
(OR. en)**

5855/14

**EDUC 29
SOC 56**

NOTĂ DE ÎNSOȚIRE

Sursă:	Secretarul General al Comisiei Europene semnat de către dl Jordi AYET PUIGARNAU, director
Data primirii:	28 ianuarie 2014
Destinatar:	DI Uwe CORSEPIUS, Secretarul General al Consiliului Uniunii Europene
Nr. doc. Csie:	COM(2014) 29 final
Subiect:	Raport al Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Raport privind progresele înregistrate în asigurarea calității în învățământul superior

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor documentul COM(2014) 29 final.

Anexă: COM(2014) 29 final

Bruxelles, 28.1.2014
COM(2014) 29 final

**RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

Raport privind progresele înregistrate în asigurarea calității în învățământul superior

(Text cu relevanță pentru SEE)

CUPRINS

1.	INTRODUCERE.....	3
2.	TENDINȚE PRIVIND ASIGURAREA CALITĂȚII ÎNCEPÂND DIN 2009.....	4
2.1.	Cum a ajutat AC comunitatea academică, studenții și alte părți interesate să realizeze obiectivele cu privire la calitate?.....	4
2.2.	Cum a ajutat AC instituțiile să lărgescă accesul la învățământ și să se asigure că studenții își finalizează studiile?	6
2.3.	Cum a ajutat AC instituțiile de învățământ superior să pregătească studenți cu competențe adecvate și de înaltă calitate?.....	7
2.4.	A sprijinit AC mobilitatea studenților și internaționalizarea?.....	8
3.	CONCLUZII – SPRIJINUL UE PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR.....	10

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

Raport privind progresele înregistrate în asigurarea calității în învățământul superior

(Text cu relevanță pentru SEE)

1. INTRODUCERE

Învățământul superior european se confruntă cu provocări majore. Într-o serie de documente de strategie recente, Comisia Europeană a subliniat aceste provocări – creșterea semnificativă a numărului de studenți, creșterea calității învățământului și corelarea proceselor de predare și învățare cu nevoile mai ample ale societății și ale pieței muncii¹; adaptarea la globalizare și la creșterea enormă a numărului de studenți și de instituții din învățământul superior la nivel mondial, care periclitează poziția Europei ca lider mondial în domeniul educației²; precum și îmbunătățirea și lărgirea accesului la învățământul superior prin valorificarea noilor tehnologii, precum MOOC (*massive open online course* - cursuri online deschise și în masă) și învățarea virtuală sau mixtă³. Studiul privind competențele adulților, desfășurat în cadrul Programului de Evaluare a Competențelor Adulților (PIAAC)⁴, indică diferențe între nivelurile de competență ale absolvenților din diferite țări. Având în vedere aceste provocări, este esențial să se mențină și să se îmbunătățească calitatea învățământului superior, prin crearea unor instituții de învățământ superior modernizate, care să înarmeze absolvenții cu competențe de nivel înalt și să stimuleze dezvoltarea economică și socială, contribuind la realizarea obiectivelor strategiei Europa 2020 (locuri de muncă mai bune și accelerarea creșterii).

Instituțiile de învățământ superior dețin principala responsabilitate în ceea ce privește calitatea ofertei lor (stabilirea, monitorizarea și reînnoirea obiectivelor privind calitatea, prin asigurarea „internă” calității). Ele sunt sprijinite de agenții externe care evaluează standardele de calitate prin evaluarea instituțiilor, acreditarea programelor sau prin realizarea unei analize comparative a performanței în raport cu alte instituții de învățământ superior (asigurarea „externă” a calității). Însă autoritățile publice au obligația de a se asigura că atât calitatea instituțiilor individuale, cât și calitatea sistemului de învățământ superior în ansamblu corespund scopului propus. Existența unui cadru național și european de instrumente comune și de cooperare consolidează încrederea între sisteme. Mecanismele de asigurare a calității sunt, prin urmare, esențiale pentru a ajuta instituțiile și factorii de decizie să realizeze reformele cu succes.

¹ COM(2011) 567 final.

² COM(2013) 499 final.

³ COM(2013) 654 final.

⁴ *OECD Skills Outlook 2013: First Results from the Survey of Adult Skills* [Perspectiva OCDE privind competențele 2013: primele rezultate ale studiului privind competențele adulților]. http://skills.oecd.org/documents/OECD_Skills_Outlook_2013.pdf

Raportul de față reprezintă continuarea primului raport, publicat în 2009⁵ ca răspuns la invitația lansată de Parlamentul European și de Consiliu în 2006 de a realiza un raport privind progresele înregistrate în asigurarea calității⁶. Pornind de la concluziile raportului realizat în 2009, în care a fost identificată nevoia de a crește eficiența și transparența pentru utilizatori în domeniul asigurării calității (AC), de a asocia AC în mod deschis priorităților mai ample ale învățământului superior și de a dezvolta cooperarea transfrontalieră în vederea îmbunătățirii calității și bazându-se pe numeroase surse, raportul subliniază faptul că asigurarea calității ar putea juca un rol mai activ în susținerea reformei la nivel sistemic și instituțional și propune ca UE să întreprindă măsuri pentru a veni în sprijinul instituțiilor și statelor membre.

Adesea se consideră că asigurarea calității (AC) se focalizează pe proces mai degrabă decât pe conținut. Însă AC are un potențial încă neexploatat de sprijinire a instituțiilor în atingerea obiectivelor lor. Un sistem de AC adaptat viziunii și priorităților fiecărei instituții de învățământ superior va încuraja o mai mare diversitate și specializare a instituțiilor de învățământ superior și va promova o cooperare mai largă cu părțile interesate și o mai mare responsabilitate față de acestea, introducând sistematic rezultatele în cadrul procesului decizional strategic și punând accentul pe o îmbunătățire continuă. Iar schimbarea se produce într-adevăr. Misiunea anumitor agenții de asigurare a calității se extinde în prezent pentru a cuprinde și evaluarea obiectivelor mai ample ale învățământului superior, precum lărgirea accesului la învățământ, învățarea pe tot parcursul vieții, internaționalizarea etc⁷. În unele cazuri sunt supuse unor evaluări privind calitatea inclusiv strategiile privind studiile de doctorat⁸ și de resurse umane⁹. Asigurarea externă a calității cunoaște în prezent o reorientare continuă, de la accentul pus în mod tradițional pe acreditarea programelor individuale oferite de către o instituție, la evaluarea întregii instituții. Marea majoritate (69 %) a sistemelor de AC pun accentul în prezent pe o combinație între evaluarea instituțională și acreditarea programelor, iar o minoritate crescândă se reorientează în mod exclusiv către evaluarea instituțională¹⁰. Acest lucru este promițător pentru evoluția viitoare a AC, deoarece evaluarea instituțiilor permite cadrelor universitare și instituțiilor de învățământ superior să elaboreze programe de învățământ și să asigure calitatea acestora, evitând necesitatea acreditării externe formale a fiecărui program individual și permițându-le să se adapteze rapid nevoilor în schimbare ale pieței forței de muncă și schimbărilor în componența populației studentești.

2. TENDINȚE PRIVIND ASIGURAREA CALITĂȚII ÎNCEPÂND DIN 2009

2.1. Cum a ajutat AC comunitatea academică, studenții și alte părți interesate să realizeze obiectivele cu privire la calitate?

Marea majoritate a instituțiilor de învățământ superior au stabilit structuri și procese explicite de asigurare a calității (conform unui sondaj realizat în 2010, doar 5 % dintre acestea nu aveau

⁵ COM(2009) 487 final.

⁶ Recomandarea 2006/143/CE din 15 februarie 2006 (JO L 64, 4.3.2006).

⁷ Rauhvargers, Andrejs (2012), Report by the EHEA Working Group on Recognition [Raportul grupului de lucru EHEA privind recunoașterea studiilor], p. 23. Disponibil online la adresa <http://www.ehea.info/Uploads/%281%29/Recognition%20WG%20Report.pdf>

⁸ http://www.eua.be/Libraries/Publications_homepage_list/Salzburg_II_Recommendations.sflb.ashx

⁹ http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/research_policies/Principles_for_Innovative_Doctoral_Training.pdf

¹⁰ <http://ec.europa.eu/euraxess/index.cfm/rights/strategy4Researcher>

¹⁰ EACEA (2012), Spațiul European al Învățământului Superior în 2012: Procesul Bologna. Raport de implementare, p. 60.

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/138RO.pdf

o declarație de politică cu privire la calitate)¹¹. Peste 75 % dintre instituțiile de învățământ superior au o strategie publică pentru îmbunătățirea continuă a calității, iar procentul ajunge la 100 % în CZ, DK, ES, IT, FI, LU și NL¹². Dar instituțiile se străduiesc să treacă de la abordarea axată pe proces la introducerea unui sistem autentic de îmbunătățire continuă a calității¹³. Elaborarea unei AC care să alimenteze în mod continuu orientarea strategică a unei instituții, cu responsabilități clare la toate nivelurile, constituie în continuare o provocare¹⁴.

Conform sondajului QUEST, implicarea studenților în procesul de îmbunătățire a calității este în creștere, aproximativ 85 % dintre studenți având șansa de a lua parte la evaluări, iar un număr semnificativ dintre aceștia fiind de părere că evaluările influențează calitatea învățământului¹⁵. Studenții sunt „extrem de implicați” sau sunt „parteneri egali” în AC în 17 țări în 2012, față de 9 țări în 2009 – însă gradul de implicare al acestora variază nu numai între sisteme, dar și în interiorul sistemelor naționale; în multe instituții de învățământ superior rolul studenților se limitează, în această privință, la prezență formală și observare¹⁶.

În multe țări există o cerință formală conform căreia angajatorii trebuie să participe la asigurarea externă a calității (BE-fr, BG, CZ, DE, DK, EE, EL, FR, IT, LT, LV, PT, UK-Sc)¹⁷. Totuși, nu are loc în mod frecvent o implicare activă a acestora în procesul de îmbunătățire a calității prin participarea, de exemplu, la audituri instituționale: angajatorii fac parte din echipe de evaluare externă numai în BE(fr), DE, EL, FI, LV (pentru programe în învățământul profesional), LT și UK (în funcție de instituție)¹⁸.

De asemenea, există o mai mare probabilitate ca părțile interesate externe să fie implicate la nivelul schimbului de informații decât ca parteneri activi în cadrul asigurării la nivel intern a calității instituției.

Publicarea rezultatelor privind AC stimulează creșterea calității și ajută la consolidarea încrederii și a transparenței, însă nu este utilă tendința de a publica numai evaluări pozitive (BE-nl, CY, CZ, ES, FR, HR, LT, MT, PL, UK). În doar 12 cazuri (BE-de, BE-fr, DK, EE, FI, HR, IE, IT, LU, LV, PT, SK), mai mult de un sfert dintre instituții publice și rapoartele

¹¹ Loukkola, Tia; Zhang, Thérèse (2010): *Examining Quality Culture: Part 1* [Examinarea culturii calității: partea 1], EUA, Bruxelles, p. 33.

http://www.eua.be/pubs/Examining_Quality_Culture_Part_1.pdf

¹² EACEA, op. cit., p. 68.

¹³ IBAR (2012): *Identifying Barriers in Promoting the ESG for Quality Assurance at Institutional Level. Work Package 8* [Identificarea barierelor în promovarea ESG pentru asigurarea calității la nivel instituțional. Pachetul de lucru 8], p. 4.

<http://www.ibar-llp.eu/assets/files/wp8/WP8%20Cross-country%20comparative%20study.pdf>

¹⁴ Ibid, p. 38.

¹⁵ Jungblut, Jens; Vukasovic, Martina (2013): *QUEST FOR QUALITY FOR STUDENTS - Survey on Students' perspectives* [ÎN CĂUTAREA CALITĂȚII PENTRU STUDENȚI – Anchetă cu privire la perspectivele studenților], ESU, Bruxelles, p. 68.

<http://www.esu-online.org/resourcehandler/30010f4b-c7a9-4827-93a5-84aaaa91709/>

¹⁶ Bischof, Lukas; Gajowniczek, Joanna; Maikämper, Moritz (2013), *Study to Prepare the Report on Progress in the Development of Quality Assurance Systems in the Various Member States and on Cooperation Activities at European Level* [Studiu pentru pregătirea raportului privind progresele înregistrate în dezvoltarea sistemelor de asigurare a calității în diferite state membre și privind activitățile de cooperare la nivel european], p. 27.

¹⁷ *Modernisation of Higher Education in Europe: access, retention and employability* [Modernizarea învățământului superior în Europa: acces, retenție și capacitate de inserție profesională] – studiu Eurydice care urmează să fie publicat în primul semestru al anului 2014. În BE-de și IS, angajatorii sunt implicați în asigurarea externă a calității fără să existe vreo cerință formală.

¹⁸ Conform datelor Eurydice pentru Raportul de implementare Bologna.

critice¹⁹. De multe ori informațiile nu sunt ușor de înțeles sau nu sunt accesibile, ceea ce le limitează valoarea²⁰.

La nivel european, Standardele și orientările europene pentru asigurarea calității (ESG), elaborate în 2005, au contribuit la convergența sistemelor de AC între țări și au oferit un cadru de cooperare între agențiile de asigurare a calității. Totuși, dat fiind caracterul general al standardelor și orientărilor actuale, acestea sunt înțelese în mod diferit și aplicate neuniform. La nivel instituțional, penetrarea și impactul acestora rămân limitate. Doar 12 % dintre persoanele intervievate în cadrul unui sondaj EURASHE (Asociația europeană a instituțiilor de învățământ superior) au considerat că ESG sunt utile cadrelor didactice universitare; doar 10 % au considerat că acestea sunt utile pentru studenți, absolvenți sau angajatori²¹. Multe instituții de învățământ superior consideră că, deși există cadre generale, recomandările practice cu privire la modul de a dezvolta o cultură solidă a calității²² nu sunt suficiente. În mare parte studenții nu le cunosc (59,7 % au declarat că nu le cunosc deloc; 23,9 % au cunoștințe foarte puține)²³. ESG sunt în curs de revizuire, astfel cum s-a solicitat în cadrul conferinței ministeriale de la București din 2012, în vederea îmbunătățirii clarității, aplicabilității, utilității și domeniului de aplicare al acestora²⁴. Revizuirea reprezintă o oportunitate de a consolida răspunsul instituțional la provocări precum lărgirea participării, reducerea abandonului școlar, îmbunătățirea capacității de inserție profesională etc. și de a încuraja dezvoltarea, prin intermediul AC, a unei culturi solide a calității și implicarea reală a comunității academice.

2.2. Cum a ajutat AC instituțiile să lărgescă accesul la învățământ și să se asigure că studenții își finalizează studiile?

În vederea realizării obiectivelor strategiei Europa 2020 și ale celor naționale referitoare la creșterea numărului de absolvenți, reducând astfel lacunele în materie de competențe, Europa trebuie să atragă o secțiune mai largă a societății către învățământul superior. AC trebuie să sprijine instituțiile în procesul de revizuire și de consolidare a calității și a impactului politicilor lor de recrutare a studenților și a modului în care acestea influențează lărgirea accesului la învățământ. Totuși, conform cercetării inițiale, sunt puține dovezile care atestă că agențiile de asigurare a calității sprijină instituțiile în vederea lărgirii accesului la învățământ prin abordări mai inovatoare privind admiterea, de exemplu, recunoscând studiile anterioare, permițând studenților să facă dovada creditelor și să transfere creditele de la programele pe care le-au abandonat, sau dezvoltând căi de acces pentru studenții proveniți din învățământul profesional și tehnic și din alte subsectoare ale învățământului²⁵.

Calitatea strategiilor de care dispun instituțiile de învățământ superior pentru a preveni abandonul școlar²⁶ și pentru a stimula continuarea studiilor, cu ajutorul unor indicatori sau

¹⁹ EACEA, op. cit., p. 69.

²⁰ Bischof et al., op. cit., p. 39. Vercruysse, Proteasa, 2012.

²¹ ENQA (2011): *MAPPING THE IMPLEMENTATION AND APPLICATION OF THE ESG (MAP-ESG PROJECT)* [EVALUAREA INTRODUCERII ȘI A APLICĂRII ESG (PROIECTUL MAP-ESG)], ENQA, Bruxelles, p. 56. http://www.enqa.eu/files/op_17_web.pdf

²² IBAR (2012): Pachetul de lucru 5, p. 12.

<http://www.ibar-llp.eu/assets/files/wp5/WP5%20Cross-country%20comparative%20study.pdf>

²³ Jungblut, Vukasovic, op. cit., p. 67.

²⁴ Conferința ministerială EHEA (2012): Comunicatul de la București, p. 2. Revizuire realizată de organizațiile părților interesate (ENQA, ESU, EUA, EURASHE, Education international, EQAR, Business Europe) pentru a fi aprobată de către ministere în 2015.

²⁵ Eurydice, op. cit.

²⁶ Conform OCDE, media de finalizare a studiilor universitare în 2011 este de 68,4 % dintre studenți.

obiective de măsurare a progresului, influențează șansele studenților de a-și finaliza studiile cu succes. Implicarea studenților în conceperea programelor de studii și în dezvoltarea programei de învățământ poate duce la rezultate mai bune pentru studenți. Totuși, doar 50 % dintre instituțiile de învățământ superior fac acest lucru și doar 40 % folosesc sondaje în rândul studenților pentru a măsura volumul de muncă²⁷. Sistemele care urmăresc progresele studenților – așa cum se întâmplă în BE-nl, DK, DE, IE și UK – pot să identifice elementele de risc și să permită intervenții pentru îmbunătățirea gradului de absolvire a studiilor. Monitorizarea obiectivelor privind finalizarea studiilor, așa cum se întâmplă în jumătate dintre sistemele AC din UE (BE-de, BE-fr, BE-nl, EE, EL, FI, IT, LT, HU, PT, SI, IS, LI, NO), sau corelarea ratelor de absolvire cu finanțarea, cum se întâmplă într-un număr mic de țări (AT, BE-nl, CZ, DK, I, DE, IT, NL, SE, UK-Sc)²⁸, stimulează instituțiile de învățământ superior să își monitorizeze succesele înregistrate cu privire la prevenirea abandonului școlar și să își îmbunătățească rezultatele în acest sens.

În prezent, doar 40 % dintre instituțiile de învățământ superior își evaluează cu regularitate serviciile de sprijin acordat studenților²⁹. Marea majoritate a acestor instituții pun la dispoziție sprijin educațional, precum îndrumători, mentori, orientare și consiliere, însă doar puțin mai mult de jumătate dintre acestea evaluează rezultatele obținute. O situație similară poate fi observată și în ceea ce privește asistența informatică și cea legată de biblioteci, sau laboratoare.

2.3. Cum a ajutat AC instituțiile de învățământ superior să pregătească studenți cu competențe adecvate și de înaltă calitate?

Reorientarea către învățarea centrată pe studenți reprezintă una dintre cele mai ambițioase reforme actuale. Majoritatea instituțiilor de învățământ superior definesc programele de studii în funcție de rezultatele învățării prevăzute pentru studenți, însă dificultatea constă în a încorpora rezultatele învățării în procesele de predare, învățare și evaluare. AC poate să încurajeze instituțiile de învățământ superior să sprijine cadrele universitare în îndeplinirea acestei sarcini (de exemplu, în AT, BE-fr, CZ, IE, LV, RO, UK este obligatorie formarea cadrelor universitare în vederea utilizării rezultatelor învățării)³⁰. Aplicarea AC în conceperea programelor poate ajuta cadrele universitare să elaboreze și să evalueze cursurile pe baza unor rezultate clare și relevante și să atribuie credite într-un mod consecvent. Totuși, acest lucru nu se realizează de obicei în cazul acreditării externe a programelor³¹. Asigurând aplicarea corectă a altor instrumente care favorizează transparența, bazate pe rezultatele învățării – cadre ale calificărilor, Sistemul european de credite transferabile (ECTS), suplimentul la diplomă –, AC poate să sprijine rezultatele învățării ca element constitutiv al învățământului superior – sprijinind astfel o recunoaștere mai corectă a calificărilor academice din alte țări³².

Cele mai multe instituții de învățământ superior folosesc AC pentru evaluarea și dezvoltarea competențelor și calificărilor de predare, dar există încă tendința ca activitatea de cercetare să prevaleze asupra celei de predare în promovarea academică și doar un sfert din instituțiile de

²⁷ Loukkala, Zhang, op. cit., p. 11 și 30.

²⁸ EACEA, op. cit., p. 112.

²⁹ Sursock, Andrée; Smidt, Hanne (2010): *Trends 2010: A decade of change in European Higher Education* [Tendințe 2010: Un deceniu de schimbări în învățământul superior european]. EUA. Bruxelles, p. 86.
http://www.eua.be/typo3conf/ext/bzb_securelink/pushFile.php?cuid=2756&file=fileadmin/user_upload/files/Publications/Trends_2010.pdf

³⁰ EACEA, op. cit., p. 51.

³¹ Ibid, p. 51.

³² Conform Comunicatului de la București, p. 4.

învățământ superior oferă formare profesională obligatorie pentru cadrele didactice³³. AC poate să sprijine dezvoltarea de strategii naționale și instituționale care să promoveze formarea profesională a personalului, să recunoască rolul competențelor de predare în dezvoltarea carierei, să promoveze acordarea de premii sau burse pentru cadrele didactice, să folosească feedbackul din partea studenților și să stimuleze experiențele internaționale³⁴.

Noile metode de organizare a cursurilor, precum învățarea mixtă sau cursurile online deschise și în masă (MOOC), au potențialul de a schimba modul în care se furnizează educația. Cadrele și organismele de asigurare a calității au nevoie de flexibilitate pentru a sprijini instituțiile să adopte diferite metode inovatoare de organizare a cursurilor, să-și adapteze conceptele privind calitatea și să dezvolte noi indicatori pentru a face posibile aceste schimbări. Evaluarea instituțională ar trebui să sprijine instituțiile să își planifice și să aloce resurse pentru a dezvolta noi modalități proprii, a-și spori atractivitatea, a dezvolta servicii de nișă sau a atrage cursanți prin alte metode decât educația formală. Unele țări – ES, IT, NO – investighează în prezent potențialul organismelor din domeniul AC de a evalua MOOC.

Multe instituții întâmpină dificultăți în a implica angajatorii în mod sistematic în elaborarea și organizarea programelor de studii, de exemplu, atunci când trebuie să se asigure că stagiile duc la rezultate clare ale învățării. AC poate sprijini instituțiile să implice angajatorii în elaborarea unei formări la locul de muncă, bazate pe rezultate ale învățării și pe metode de evaluare relevante. În unele țări (BE-fr, BG, DK, EE, AT, NO, CH), instituțiile de învățământ superior trebuie să demonstreze că implică angajatorii în conceperea programelor³⁵. Cooperarea mai sistematică, atât a instituțiilor de învățământ superior, cât și a agențiilor de asigurare a calității, cu domeniul învățământului profesional și tehnic poate să sprijine realizarea acestui obiectiv și să ajute la dezvoltarea unor parcursuri de învățare mai flexibile.

Pentru a se asigura faptul că absolvenții dețin competențele potrivite pentru piața muncii și pentru a reduce fenomenul necorelării competențelor, AC poate fi folosită pentru a demonstra faptul că programele de studii corespund nevoilor pieței muncii. În BG, CZ, IT, AT și SI, instituțiilor de învățământ superior li se poate solicita să demonstreze că programele lor răspund unei cereri existente³⁶. De asemenea, AC poate permite instituțiilor de învățământ superior să țină cont de informațiile cu privire la parcursul profesional al absolvenților la elaborarea și organizarea programelor – de exemplu, prin asocierea monitorizării absolvenților cu acordarea unei finanțări (CZ, IT, SL, UK) sau cu (re)acreditarea (AT, BE-nl, BG, DE, DK, NL)³⁷. În mai multe țări (de exemplu BG, DK, EE, IE, EL, FR, IT, LV, LT, HU), instituțiile de învățământ superior prezintă periodic date sau dovedesc că monitorizează sau urmăresc parcursul profesional al absolvenților³⁸.

În ciuda acestor constatări, în general există puține instituții de învățământ superior care își monitorizează absolvenții sau îi interviuează prin sondaje în vederea îmbunătățirii programelor educaționale și a capacității de inserție profesională a acestora³⁹. Instituțiile care fac acest lucru se bucură de beneficii multiple – o abordare mai sistematică a AC, creșterea

³³ Loukkala, Zhang, op.cit, p. 34.

³⁴ Raportul grupului la nivel înalt privind modernizarea învățământului superior, <http://ec.europa.eu/education/higher-education/modernisation/index.html>

³⁵ Eurydice, nepublicat.

³⁶ Ibid.

³⁷ Gaebel, Michael et al (2012): *Tracking Learners' and Graduates' Progression Paths* (TRACKIT) [Monitorizarea parcursurilor cursanților și ale absolvenților (TRACKIT)]. EUA. Bruxelles, p. 27-28. http://www.eua.be/Libraries/Publications_homepage_list/EUA_Trackit_web.sflb.ashx

³⁸ Eurydice, nepublicat.

³⁹ Gaebel et al., op. cit., p. 26.

gradului de responsabilizare, o contribuție activă la o Europă a cunoașterii, precum și întărirea legăturilor cu părțile interesate⁴⁰.

2.4. A sprijinit AC mobilitatea studenților și internaționalizarea?

Intensificarea cooperării internaționale în domeniul învățământului superior a determinat instituțiile să dezvolte, sub presiunea instituțiilor similare, sisteme de asigurare a calității solide, iar instituțiile de învățământ superior care intenționează să-și dezvolte profilul internațional doresc să poată face dovada standardelor de calitate, ca o condiție necesară a încrederii care stă la baza parteneriatelor internaționale⁴¹. Studenții apreciază standardele de calitate recunoscute atunci când fac alegeri privind studiile, asigurându-se că evită instituțiile de învățământ de slabă calitate și instituțiile care acordă sau acreditează diplome universitare false sau necorespunzătoare, fără a deține autorizație. Preocuparea față de AC poate de asemenea să contracareze îngrijorările (exprimate, printre altele, în cadrul studiului PIAAC) în ceea ce privește calitatea diplomelor universitare acordate în străinătate, care pot constitui un impediment în calea recunoașterii studiilor și a mobilității studenților.

Asociația europeană pentru asigurarea calității în învățământul superior (ENQA) și Registrul european pentru asigurarea calității în învățământul superior (EQAR) promovează cooperarea cu privire la asigurarea calității la nivel european. Dat fiind că sunt membre ale ENQA, aproximativ două treimi din agențiile de asigurare a calității din Spațiul european al învățământului superior (în creștere față de aproximativ jumătate în 2009)⁴² sunt recunoscute ca agenții care respectă standardele și orientările europene. Totuși, 10 țări din UE (CY, EL, IT, LV, LU, MT, PT, SE, SI, SK) nu au o agenție membră cu drepturi depline în ENQA⁴³.

De asemenea, EQAR a înregistrat o creștere (de la 19 membri guvernamentali la înființarea sa în 2008, la 32 în 2013⁴⁴). Registrul sprijină o abordare paneuropeană a asigurării externe a calității, conform căreia instituțiile pot alege să fie evaluate de către orice agenție de asigurare a calității din afara țării lor, ceea ce stimulează dimensiunea europeană, de creștere a calității în domeniul AC. Până în prezent, 39 de agenții din Spațiul european al învățământului superior (84 % dintre agențiile eligibile – cele care au fost evaluate conform ESG) au solicitat aderarea la EQAR, 35 dintre aceste cereri fiind aprobate⁴⁵. Utilizatorii principali ai registrului au în prezent mai multă încredere că EQAR ajută la deschiderea sistemelor naționale de asigurare a calității pentru agențiile din străinătate (60 % dintre asociațiile studentești la nivel național în 2012, comparativ cu 41 % în 2009)⁴⁶.

Totuși, ministerele naționale preferă să lucreze cu propriile agenții decât cu agențiile străine. Până în prezent, doar două cincimi din agențiile de asigurare a calității înregistrate la EQAR operează efectiv în alte țări, iar cele care fac acest lucru se confruntă cu probleme datorită diferențelor în domeniul asigurării calității la nivel național și lipsei unei dimensiuni comune europene în ceea ce privește AC. Șase țări din UE (AT, BE-nl, BG, LT, PL, RO) permit instituțiilor de învățământ superior să colaboreze cu agenții înregistrate în străinătate pentru evaluare, audit sau acreditare periodică. Alte două țări (DE, DK) recunosc deciziile privind

⁴⁰ Ibid, p. 44.

⁴¹ Sursock, Smidt, op. cit., p. 21.

⁴² Bischof, op. cit., p. 50.

⁴³ <http://www.enqa.eu/agencies.lasso>, consultat la 4.11.2013 (deși printre ele se numără țări mici care s-ar putea să nu aibă o agenție națională de asigurare a calității).

⁴⁴ Membri guvernamentali din cadrul UE: AT, BE-nl, BG, HR, CY, CZ, DK, EE, ES, FR, DE, IE, PT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI - <http://www.eqar.eu/association/members.html#c28>

⁴⁵ http://www.eqar.eu/fileadmin/documents/eqar/information/EQAR_AR12_screen.pdf

⁴⁶ Bischof, op. cit., p. 56.

asigurarea calității luate de toate agențiile înregistrate la EQAR în ceea ce privește programele comune⁴⁷.

Asigurarea externă a calității și acreditarea programelor comune constituie o provocare, deoarece în mod normal acest lucru presupune multiple proceduri naționale de acreditare. Guvernele s-au angajat să studieze legislațiile și practicile naționale referitoare la programele și diplomele universitare comune, ca o modalitate de a înlătura obstacolele din calea cooperării și mobilității. O inițiativă aflată în curs în cadrul procesului de la Bologna, care urmărește dezvoltarea unei abordări europene privind acreditarea diplomelor comune, ar putea ajuta la reducerea birocrăției și ar putea să ducă la creșterea numărului diplomelor comune. Între timp, proiectele Consorțiului european pentru acreditare (ECA)⁴⁸ reprezintă un pas înainte către simplificarea procedurilor și încrederea reciprocă.

Restricțiile bugetare au determinat multe agenții de asigurare a calității să se axeze pe activitățile de bază din cadrul sistemelor lor naționale⁴⁹. Însă, pe măsură ce învățământul superior devine din ce în ce mai conectat la nivel global, AC trebuie să se dezvolte pentru a crea încrederea de care au nevoie instituțiile de învățământ superior pentru a coopera pe plan internațional. O evoluție pozitivă apărută în 2009 este tendința de a include experți internaționali în comitetele de asigurare a calității. ENQA și EQAR pot avea un rol esențial în consolidarea încrederii, inclusiv prin implicarea ministerelor și a altor părți interesate, prin colectarea de date privind activitățile transfrontaliere ale agențiilor de asigurare a calității și prin promovarea unor standarde și abordări comune (care includ colectarea de date la nivel național, standarde, documente și rapoarte strategice comparabile)⁵⁰.

Cooperarea transfrontalieră în domeniul AC este deosebit de importantă pentru învățământul superior transfrontalier (francize și filiale universitare în străinătate). Deși afectează doar un număr mic de studenți din Europa, acest tip de cooperare este în creștere, iar modalitățile de asigurare a calității diferă substanțial în funcție de țară și de instituții. Monitorizând calitatea exporturilor realizate de instituțiile proprii în ceea ce privește învățământul superior transfrontalier, agențiile de asigurare a calității pot contribui la asigurarea unei educații de înaltă calitate, protejând astfel reputația sistemului lor de învățământ superior și capacitatea generală a instituțiilor de a atrage studenți.

Dacă agențiile de asigurare a calității se vor concentra pe calitatea cooperării transfrontaliere, consolidându-și propriile lor legături internaționale, credibilitatea, transparența și coerența evaluărilor efectuate de acestea vor crește. În vederea facilitării acestui proces, agențiile de asigurare a calității din țara gazdă ar putea fi informate cu privire la evaluările de calitate ale instituțiilor de învățământ superior transfrontalier care au sediul în țara lor sau ar putea realiza evaluări comune. Dacă s-ar încheia acorduri bilaterale care să împuternicească agenția de asigurare a calității din țara de destinație să acționeze în numele agenției de asigurare a calității din țara de origine sau care să permită unei agenții înregistrate la EQAR să evalueze instituția de învățământ superior transfrontalier, cerințele de calitate ar fi îndeplinite mai ușor și, în plus, ar fi încurajată cooperarea transfrontalieră și învățarea reciprocă.

⁴⁷ Tück, Colin (2013): *EQAR Annual Report 2012* (Raportul anual EQAR 2012), p. 15-17.
http://www.eqar.eu/fileadmin/documents/eqar/information/EQAR_AR12_print.pdf

⁴⁸ Ibid. A se vedea și MULTRA la adresa: <http://www.eaconsortium.net/main/documents/mutual-recognition-agreements>

⁴⁹ Bischof, op. cit., p. 52.

⁵⁰ ENQA și EQAR au coordonat proiecte care vor fi incluse în raportul din 2014.

3. CONCLUZII – SPRIJINUL UE PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR

Raportul de față demonstrează faptul că s-au făcut unele progrese începând cu anul 2009, dar indică de asemenea unele deficiențe în ceea ce privește modul în care AC sprijină reformele din învățământul superior, precum lărgirea accesului la învățământ, îmbunătățirea capacității de inserție profesională și a internaționalizării sau îmbunătățirea programelor de doctorat și a strategiilor de resurse umane. Pentru a rezolva aceste deficiențe, AC trebuie să devină un instrument de creare a unei culturi a calității interne, și nu o procedură de bifare a unor activități. Este necesară utilizarea AC în toate domeniile de activitate ale unei instituții, astfel încât să se poată ține pasul cu schimbările care au loc în ceea ce privește conceperea și organizarea învățământului superior și să se implice întreaga instituție în procesul de creare a unei culturi a calității care să stea la baza predării și a învățării.

Mai mult decât atât, cetățenii trec din ce în ce mai mult de la un sistem la altul, atât în cadrul parcursului educațional inițial tradițional, cât și pentru actualizarea și extinderea cunoștințelor și a competențelor de-a lungul vieții. Din ce în ce mai multe oferte educaționale nu se încadrează în sistemele convenționale de clasificare. Așa cum este normal, cursanții au într-o măsură din ce în ce mai mare posibilitatea de a-și configura parcursul de învățare prin selectarea ofertelor din mai multe subsisteme și forme de învățământ, inclusiv prin resurse de învățare furnizate prin intermediul TIC, iar ei trebuie să poată avea încredere în calitatea acestora.

Apariția unor cadre ale calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții, bazate pe asigurarea calității, puternic promovată de CEC (Cadrul european al calificărilor), impune reflecții privind abordarea sectorială a AC și privind posibilitatea identificării unor principii și orientări de bază care să fie valabile în toate sectoarele și să poată fi aplicate tuturor calificărilor. Pentru a aborda aceste provocări, ar fi util ca dezbateră privind AC în învățământul superior să aibă loc într-un context global care să vizeze toate instrumentele de asigurare a transparenței și a calității. Comisia examinează în prezent posibilitatea unei coordonări mai strânse a tuturor instrumentelor europene de asigurare a transparenței și a calității, ca o modalitate de a realiza un veritabil spațiu european al competențelor și al calificărilor. Domeniul de aplicare al asigurării calității ar trebui extins pentru a acoperi un număr mai mare de aspecte relevante pentru învățământul superior.

În acest sens, Comisia intenționează să întreprindă următoarele acțiuni pentru o mai bună cooperare europeană în ceea ce privește asigurarea calității în domeniul învățării pe tot parcursul vieții:

- consultarea părților interesate cu privire la concluziile prezentului raport și cu privire la necesitatea și posibilitatea îmbunătățirii coerenței sistemelor de asigurare a calității în diferite subsectoare ale educației, ca parte a consultării publice viitoare privind spațiul european al competențelor și al calificărilor, prin căutarea unor noi sinergii și a convergenței instrumentelor UE de asigurare a transparenței și de recunoaștere a studiilor⁵¹;
- sublinierea necesității unei revizuirii radicale a ESG, care să pună accentul pe îmbunătățirea standardelor de calitate mai degrabă decât pe abordări procedurale, să extindă domeniul lor de aplicare pentru a include aspectele prezentate în acest raport

⁵¹ COM(2012) 669 final.

și să deschidă calea cooperării cu alte sectoare din domeniul educației și al formării profesionale, în privința asigurării calității;

- îmbunătățirea în continuare a legăturii dintre instrumentele europene de asigurare a transparenței, care sprijină asigurarea calității, recunoașterea studiilor și mobilitatea, printre altele, prin măsuri luate ca urmare a evaluării din 2013 a Cadrului european al calificărilor, a EQAVET și a Europass, prin sprijinirea rețelei ENIC-NARIC, a centrelor naționale de coordonare ale CEC și a Centrelor Europass, precum și prin revizuirea Ghidului de utilizare a creditelor ECTS;
- colaborarea cu statele membre pentru a încuraja⁵² un număr mai mare de agenții de asigurare a calității să depună cereri pentru înregistrarea la EQAR și pentru a permite agențiilor străine înregistrate la EQAR să opereze în alte sisteme de învățământ superior;
- promovarea în continuare a cooperării cu privire la AC la nivel internațional, printr-un dialog privind politicile cu principalii parteneri internaționali și ca bază de creare a unor parteneriate cu instituțiile de învățământ superior din întreaga lume.

Prin programul Erasmus+, UE va pune la dispoziție următoarele:

- sprijin pentru cooperarea transfrontalieră în domeniul AC prin:
 - parteneriate strategice și alianțe ale cunoașterii, care să permită instituțiilor de învățământ superior să învețe unele de la altele în ceea ce privește dezvoltarea unei culturi a calității și sprijinirea implicării angajatorilor și a noilor părți interesate, cum ar fi cercetătorii, angajații etc.;
 - acordarea de sprijin agențiilor de asigurare a calității și instituțiilor de învățământ superior pentru a colabora în vederea dezvoltării unor procese de asigurare internă a calității, în vederea soluționării provocărilor majore și asigurării unui impact sporit al ESG revizuite, la nivel instituțional;
 - consolidarea dialogului intersectorial cu sectorul învățământului profesional și tehnic pe tema AC;
 - schimburi de bune practici pentru promovarea unor proceduri de acreditare mai simple a programelor comune, prin inițiative susținute la nivel european;
- sprijin pentru reforma învățământului superior, și anume:
 - o inițiativă de promovare a reformei învățământului superior, inclusiv cu privire la dezvoltarea unei culturi a calității, prin învățare reciprocă, evaluare între instituții, precum și prin studii sau instrumente adresate părților interesate, manuale etc.;

⁵² Planul strategic 2013-2017 (Tück, op. cit, p. 25-29) sugerează, printre altele, realizarea acestui lucru prin revizuirea ESG.

- proiecte inovatoare, în vederea consolidării capacității de asigurare a calității, pentru a sprijini o reformă durabilă.

Comisia salută accentul pe care o serie de țări l-au pus pe calitatea sistemelor lor de învățământ superior în cadrul proiectelor de acorduri de parteneriat care au fost prezentate pentru a se crea un cadru de alocare a fondurilor structurale și de investiții europene aferente perioadei 2014-2020. Este vital ca aceste angajamente să fie susținute prin inițiative bine orientate în cadrul programelor operaționale prin care vor fi puse în aplicare acordurile, iar consolidarea mecanismelor de asigurare a calității ar trebui să constituie un obiectiv clar al acestor inițiative.